
DE SIDSTE KOR

Tekst: Fredrik Lundin Foto: Jan Persson

Paul Bley

10. november 1932 – 3. januar 2016

Paul Bley var ikke pianist.

Hans instrument var klaveret, javel, men han var ikke, som stort set alle sine instrumentkolleger, optaget af instrumentet selv, men af hvad han kunne sige med det. Bley sang med og igennem klaveret, han fraserede mere som en blæser end som en tangentspiller, og han brugte til tider sit instrument, som en perkussionist, til at afsøge det soniske landskab.

Til forskel fra andre pianister foretrak han tilsyneladende at spille på instrumenter, man roligt kan kalde mindre perfekte. Slidte, ikke altid lige velstemte og gerne opretstående klaverer han til gengæld formåede at få til at synge med et nærvær, der gør hans version af Annette Peacocks *Alberts Lovesong* på albummet *RAMBLIN'* til noget af det smukkeste klavermusik.

Paul Bley associeres ofte med 1960ernes *freejazz*-scene, som han var en markant del af, men hans indflydelse rakte langt udover denne. Til forskel fra flertallet på den scene valgte han ikke at tippe harmonier, *time* eller tonalitet i affaldsskikten, men refererede altid til disse elementer i sin musik. Han er en af jazzens stærkeste melodiske improvisatorer og, ved siden af Lee Konitz, den som har haft størst betydning for udvidelsen af det net af stier, man som improvisator kan følge i et tonalt landskab.

På en koncertoptagelse fra 1958 – ORNETTE COLEMAN QUINTET LIVE AT THE HILLCREST CLUB – kan man høre hvordan Ornette og Paul vandrer ad parallelle og helt revolutionerende nye spor gennem standardharmonilandskaber. Bley havde hyret de fire andre

til jobbet, der annonceredes som Paul Bley Quintet, og koncerten blev indspillet af Carla Bley. Ornette viser hér, hvor frit man kan forholde sig til harmonier og tonalitet, når blot de improviserede linjers melodiske styrke er stor nok.

Ornette valgte siden at lade harmonierne bag sig, til fordel for en harmonisk enklere og friere musik, mens Bley valgte den svære vej, og tog kampen op for melodians befrielse i et landskab, der er harmonisk og tonalt funderet. Et helt vidunderligt tideligt eksempel herpå er Bleys halve kor solo i *How Deep Is the Ocean* fra Hillcrest-optagelserne. Bley synger (bogsstaveligt) de smukkeste enkle linjer, der til at begynde med holder sig pænt indenfor det tilladte, for så fra sjette takt, med klar indre melodisk / harmonisk logik, at vandre lige så stille ud i rabatten og næ-

sten ned i grøften, indtil han fra 13. takt samler frakkeskøderne og bringer os trygt op på asfalten igen.

Med *All The Things You Are*-soloen på SONNY MEETS HAWK fra 1963 folder han dette talent, for at træde sine egne stier gennem kendt standardmateriale, fuldt ud. Ifølge Bley var han hyret af Rollins til at sparke ham i røven og hjælpe ham i hans løsrivelseskamp. Den løsrivelse lykkedes aldrig rigtigt for Rollins, men i Bleys solo bliver der skrevet jazzhistorie. Ikke alene spænder han den tonale elastik hårdere – uden at den sprænges – end nogen anden havde gjort det, men også fraseringen var af hidtil uhørt elasticitet. Selvom han (teoretisk) spiller sig langt bort i fremmede tonearter, er man aldrig i tvivl om at det er *All the Things You Are*, vi befinder os i.

Paul Bley spillede med alle de største, fra Parker til Pastorius; han var en af de første til at bruge elektroniske instrumenter; alle de organisatoriske initiativer han tog; trioen med Jimmy Giuffre og Steve Swallow, der havde gang i en lille kammer-musikalsk revolution. Bleys musik lyser aller stærkest i trio-indspilningerne. Samme år som Rollins-albummet indspillede han FOOTLOOSE (med Steve Swallow og Pete La Roca).

Som den anden store melodiske improvisator, Lee Konitz, havde Bley et repertoire, han konstant vendte tilbage til og genudforskede. Konitz finder altid nyt at fortælle om jazzstandard-repertoire. For Bley gælder det musik af Carla Bley, Annette Peacock og Ornette Coleman, de, i mine øren, tre største komponister i moderne jazz.

På FOOTLOOSE hører vi for eksempel Colemans *When Will The Blues Leave*, hvor der i den grad bliver brudt nyt blues-land, og Carla Bleys ligeledes bluesy / folksy *Syndrome*, hvor Bley vælger at indlede sin solo med brat at forsvinde ud af en dør, der tilsyneladende ikke var der et øjeblik før.

I mødet, på de følgende udgivelser, med basisterne Gary Peacock og Mark Levinson og trommeslagerne Paul Motian og Barry Altschul udvidedes spillerummet yderligere, og PAUL BLEY WITH GARY PEACOCK (indspillet 1964-68), RAMBLIN' (66) og BAL-

LADS (67) er uomgængelige klassikere.

I 1990 turnerede jeg og indspillede albummet PIECES OF... med Bley – som en del af THE JAZZPAR PROJECT. Mødet med dette kompromisløse menneske, som er berygtet for ikke at ville øve, var ikke en udelte fornøjelse. Det gik hurtigt op for mig at han trivedes vældigt godt med konflikt og uforudsigelighed. Omend jeg var tæt på blødende mavesår, lærte jeg ikke desto mindre en yderst værdifuld lektie: Du skal aldrig regne med at tingene kommer til at gå, som du tror, og du skal altid være parat til, med åbent sind, at acceptere og ikke mindst arbejde med omstændighederne, som de er her og nu. Forventninger lukker af for din evne til at opleve, hvad der rent faktisk foregår omkring dig.

På intet tidspunkt i løbet af de fire koncerter og under pladeoptagelsen gentog Bley sig selv eller forholdt sig til på forhånd lagte aftaler. Derimod spillede han nøjagtigt det mindst ventede, men på magisk vis musikalsk mest rigtige – hver gang.

Bleys egne stier i jazzlandskabet er langt fra groet til, og jeg vil opfordre alle til at begive sig ud på dem. Det er en oplevelse ud over det sædvanlige.

Udvalgte udgivelser med Paul Bley:

Ornette Coleman Quintet: *THE COMPLETE LIVE AT THE HILLCREST CLUB*, Gambit, 1958.

Jimmy Giuffre: 1961, ECM 1961.

Jimmy Giuffre: *FREE FALL*, Columbia 1962.

PAUL BLEY TRIO *THE COMPLETE SAVOY SESSIONS 1962-63*, Gambit (tidligere udgivet som *FOOTLOOSE*, *FLOATER* og *SYNDROME*).

Sonny Rollins: *SONNY MEETS HAWK*, RCA / Victor 1963.

Paul Bley: *RAMBLIN' '66*, Byg Actuel, 1966.

Paul Bley: *BALLADS*, ECM 1967.

PAUL BLEY WITH GARY PEACOCK, ECM 1970.

Paul Bley: *OPEN, TO LOVE*, ECM 1972.

Chet Baker: *DIANE*, SteepleChase 1985.

Paul Bley: *INDIAN SUMMER*, SteepleChase 1987.

Paul Bley: *MEMOIRS*, Soul Note 1988.

Paul Bley: *BEBOPBEBOPBEBOP*, SteepleChase 1989.

Jimmy Giuffre: *DIARY OF A TRIO: SATURDAY & SUNDAY*, Owl 1989.

Charlie Haden: *THE MONTRAEAL TAPES: Vol. 2*, Verve 1989.

John Surman: *ADVENTURE PLAYGROUND*, ECM 1991.

Paul Bley: *MINDSET*, Soul Note 1992.

Paul Bley: *TIME WILL TELL*, ECM 1994.

Paul Bley: *REALITY CHECK*, SteepleChase 1994.

Bruce Dittmas: *WHAT IF*, Postcards 1994.

Lee Konitz: *OUT OF NOWHERE*, SteepleChase 1997. ■

Paul Bley i dansk TV-studie 1975

